

RASKED

Ühe ämmaemanda lugu

RÕÕMUD

LEAH HAZARD

Inglise keelest tõlkinud Liisi Rohtung

„Ilmas peab olema inimesi, kelle seltsis istuda ja nutta,
jäädes kõigi silmis siiski võitlejaks.”

Adrienne Ric

Sisukord

Autori märkus	9
Kust kõik alguse saab	11
<i>Märkmeid keeglikuulidest ja teisi sünnituslugusid</i>	15
Ämmaemandaõpilane Hazard: ta teebki seda	20
<i>Märkmeid naistest, kes ei peaks rasedad olema</i>	31
Eleanor: vastupidi kõigi ootustele	34
<i>Märkmeid lastest, kes saavad lapsi</i>	50
Crystal: kakskümmend kolm nädalat ja kolm päeva	52
<i>Märkmeid paberist pükstest ja purunenud unistustest</i>	73
Olivia: ema teab kõige paremini	79
<i>Märkmeid patsientide sortimisest ehk triiaazist</i>	97
Hawa: sõnadega ravitsemine ja pissibeebi	100
<i>Märkmeid eksimisest</i>	116
Tina: gripihooaeg ja hirm	119

<i>Märkmeid erinevast päritolust</i>	133
Pei Hsuan: olen seda lugu endaga kaasas kandnud	136
<i>Märkmeid rasedaajust</i>	153
Jaspreet: päevas on liiga palju tunde	157
<i>Märkmeid tööriietusest</i>	169
Star: kohtumine vaenlasega	175
<i>Märkmeid surmast</i>	192
Hääl	200
<i>Märkmeid komplikatsioonidega rasedusest</i>	206
Tööpostilt lahkumine	208
Koju jõudmine ja tagasitee leidmine	219
Ratsavägi	225
Sõnaseletused	232
Tänu sõnad	245

Autori märkus

Käesolevas raamatus kirjeldatud sündmused põhinevad minu elul, kogemustel ja mälestustel. Tagamaks patsientide konfidentsiaalsust ning töökaaslaste anonüümsust, olen muutnud kõik nimed ning iseloomulikud tunnused. Siinsed lood ei põhine ühel kindlal patsiendil ega isikul, vaid on pigem valik kombineeritud karaktereid, kes pärinevad minu kogemustest. Sarnasused on täiesti juhuslikud.

Kust kõik alguse saab

Jälle üks öö, jälle üks vagiina.

Pole ebatavaline, et veedan kogu öö võõra inimese jalge vahel. Mõnikord kaheteist tunni jooksul isegi kahe või kolme inimese jalge vahel. Täna aga on asjad veidi teisiti. Kell on 3.42 ja asjad ei lähe nii, nagu plaanitud. Istuda selle konkreetse vagiina vahetus läheduses on nagu vaadata püssitorusse. Sünnitus on loomupäraselt riskantne, selline psühholoogiline Vene rulett, aga kõik ämmaemandad palvetavad, et nemad kuuliga pihta ei saaks.

„Ma ei suuda,” haliseb kehatu hääl. Samal ajal ilmub otse mu nina ees nähtavale läikivniiske tume juuksepuhmas. „Suudad ju küll, sa teed selle ära,” hõikan ma häälele. Vaatan vilksamisi seinakella ja ütlen vaikselt, iseendale, 3.44, *pealagi nähtav*. Hiljem, siis kui verest määrdunud linad kokku on pakitud, kui aknalaua on kandik tee ja küpsistega ning laps on turvaliselt ilmale tulnud, pean kõikidest kellaegadest ja sündmustest üksikasjaliku raporti kirjutama, *kui* laps ikka tuleb turvaliselt ilmale.

Minu ees lebava naise vallutab järjekordne valuhoog; ta laiaili jalad võbisevad ja rappuvad. Niiske juuksepuhmas jalgevahel

suureneb väga vähe, beebi pea liigub maailmale millimeetri-
kese lähemale. 3.46, tähendan ma vaikides. *Pealagi liigub edasi.*
„Kurat küll,” kostab voodipeatsist hääl. „Tee nii, et see läbi
saaks. Tõmba või löika ta välja, mul pole ausalt enam mingit
vahet.” Nii palju punnimist, nii vähe edusamme. Mu ninajuu-
rel roomavad higipiisad; ruum on pime, ainult patsiendi jalge-
vahele paistab hele valguskiir. Mul on käes steriliseeritud kin-
dad, võin katsuda ainult naist enda ees. Higi voolab alla mööda
mu nina, lõuga, kaela.

„Lahkliha on väga tihe,” ütleb teine hääl, seekord mu selja
tagant. Pealt vaatab Mary, ämmaemand, kes vastas mu kutsele,
et keegi sünnitusele abiks tuleks. „See ei veni,” ütleb ta, korra-
tes mu sõnastamata hirmu, samal ajal kui naise keha läbib uus
press ja beebi pea surub tulutult vastu tihket nahariba.

Tiks, tiks, tiks ... tiks ... tiks. Läheme Maryga ühes rüt-
mis pingesse, sest beebi südamelöögimonitori hääl aeglustub,
muutub ebahütlaseks ning annab tuttava hoiatuse. 3.49, kuul-
dav aeglustumine 96 löögile minutis. Seda trummipõrinat me
pelgame.

„Beebi hakkab väsima,” ütlen ma ettevaatlikult naisele
voodil.

„Siis on meid kaks,” vastab nüüd kärisev ja väsinud hääl.

Väiksem press surub uuesti lapse pead, jällegi hoiab trim-
mis nahk seda tagasi.

„Sa pead tegema lahklihalõike,” sosistab Mary. Vaatan
üle parema öla metallkärul asuvale instrumendikandikule.
Nabanööriklambrid, vesi, vatt, hügieenisidemed. Väiksed
tõmbi otsaga käärid nabanööri lõikamiseks ja siis veel ühed
pikemad käärid, millel on lühikesed ja sirged terad, et lõigata
nahka ja lihaseid. Just hiljaaegu vahetas haigla varustajat ja

kas kokkusattumusena või ei, aga enamik kääre kandikutel on olnud nürid. Odavam, nürim – töötajatel võiks sellise kirjaga T-särgid seljas olla, mõtlen endamisi, ning lootemonitori rütm kõigub ja aeglustub. Väsinud mõistus pöördub tagasi käesolevale situatsioonile ja ma jätkan peas dokumenteerimist. 15.51, mõtlen ma, aga kriipsutan siis mõtte peas läbi. Aju tahab ilmselgelt, et oleksin päevases vahetuses. 3.51, alustan uuesti. *Lootepulss 108 lööki minutis, aeglustumine jätkub. Hakkame tegema lahklihalõiget.*

„Võib-olla peame tegema tillukese lõike,“ hõikan ma voodipeatsist tulevate häältele reipalt, „et laps saaks ilusasti välja tulla.“ Ämmaemandatele on kõik asjad „tillukesed“: tilluke lõige, tilluke rebend, tilluke verejooks – viimane viitab kõigele immitsemisest kuni lahmamiseni. Eufemismid on üks meie paljudest halastustest: õpime juba varakult pisendama ning hämama. Sünnituse jõhkruks on tihtilugu iseenesestmõistetav, pole eriti mõtet seda teemat arendada.

Monitor jätkab ebahütlast taustatümpsu ning lapse pulss on jõudnud 74 löögini minutis – umbes pool sellest, mis tegelikult olema peaks – ega jõua presside vahel enam mõistlikule miinimumtasemele. Mary annab mulle käärid. Näen käru servas helkimas väikest klaaspudelit lidokaiiniga, kuid beebi pulss aeglustub ja kohaliku tuimastuse süstiks ei pruugi olla piisavalt aega.

„Kuradi-kuradi-kuradi-kurat!“ Kellegi hääl. Ma pole enam kindel, kas see tuleb minu peast või patsiendi suust. Käsi värisemas närvilisusest ja kofeiinist, panen kaks sõrme nahariba taha, moodustades beebi ja naha vahele tasku, kus tean, et võin lõike teha. Tehniline termin: mediolateraalne episiotomia. Reaalsus: kella kaheksa suunas pehme koe sisse tehtav sügav

lõige, räige ülekohus vaagnapõhjale, aga viis beebi tulekut hetkega kiirendada. Ma vihkan seda. Ma vihkan naiste löikumist, vihkan valu, mida see neile mitmeks päevaks – kui mitte lausa nädalaiks – põhjustab, ja ma vihkan teadmist, et kui kõik hästi läheb, siis pean umbes poole tunni pärast oma kätetööd parandama hakkama. Just siis, kui patsient hakkab maha rahunema, lamades voodis, beebi rinnal siblimas, pean leidma jõudu alustada teist raundi. Pean käed desinfitseerima, kitli selga panema, võtma uued instrumendid, kaardus nõela ja rulli haavaniiti ning patsiendi kohal hõljudes parandama tehtud kahju.

Tõstan käärid. Naist läbistab kõikvõimas tõuge ja lapse pea sööstab ettepoole. „Jeesus, Maria ja aaaaaaaah,” möirgab hääl. *Tee nii, et käärid oleks teravad*, ütleb vaiksem, kuid mitte vähem tungiv hääl mu peas. *Tee nii, et laps sünniks. Tee nii, et kõik saaks korda*. Ja viimaseks kõikide ämmaemandate igapäevane tungiv palve: *tee nii, et mind ei vallandataks ja ma jääksin tööle, kui midagi halba juhtub, ja palun-palun-palun, las mu põis peab veel tund aega vastu, kuni kõik see siin on möödas*.

Kell pole isegi neli hommikul. Olen olnud ärkvel peaaegu kakskümmend neli tundi. Käärid, see siin on ihu. Kuidas ma küll siia sattusin?

Märkmeid keeglikuulidest ja teisi sünnituslugusid

Mina sain sünnitamisest teada Mike Katzi kaudu. Ta saavutas 1976. aasta Mister Olümpial teise koha (üle 90 kg kaalukategooria) ja on ka järgmiste hiilgavate tiitlite omanik: mister linna kindlustus (1963, üheksas koht), mister universumi pikim (1973, kolmas koht) ja mister Ameerika pikim & üleüldine võitja (1970, neljas koht). Mike Katz – või siis härra Katz, nagu ma teda keskkooli ajal nimetasin – oli vana kulturist, õpetaja ja jäähokitreener, kel oli parimas eas olnud rekordiline 150 cm rinnaümbermõõt ja nii pirakas biitseps, et ta pidi kooli koridorides ringi käima, oks üsnagi reipalt raagus.

Jäähoki, tõstesport ja lihasmass ei olnud küll minu radaril, aga kõik õpilased pidid käima terviseõpetuse tunnis, mida andis – arvake ära, kes? – härra Katz. Enamik tunde keerles kooli õppefilmide ümber – manitsevad lood purjus peaga söitmisest kuni „seksuaalkasvatuseni”.

Kõige suurem tõmbenumber oli aga sünnitusvideo. Olime vinniliste klassikaaslastega juba tundide viisi piinlikkust tekitavates seksuaalkasvatuse tundides salaja itsitanud ja grimasse teinud; kui küsiti, olime kohusetundlikult kõva häälega nimeetanud väga isiklike kehaosade nimesid, ja nüüd auhinnati meid filmiga sellest, kuidas sünnib päris beebi.

Kui tähtis hetk oli kätte jõudnud, seisis härra Katz klassi ette, suunas puldi pühalikult videomaki poole ja sünnitusvideo läks käima, ilma erilise sissejuhatusega või viiteta eelnevale sünnitustööle. Ekraan virvendas ja pilt selgines ning välja ilmus lähivaade beebi esile tungivast peanupust mingi naise harkis ja üles tõstetud jalgade vahel. Keegi karjus, oli näha verd ja siis oli ekraanil lapse pea, mis aina suurenes ja suurenes, paisutades naise tupeava ilmvõimatute mõõtmeteni. Poisid nihelesid toolidel, nad polnud kindlad, kas erutada, nähes säärast ilustamata naisekeha, või tunda hoopis vastikust. (Meenutan, et tegemist oli 1990ndate algusega, enne Kardashiane, enne Brasiilia stiilis vahatamist, enne internetipornot – aeg, kui naise anatoomias oli veel veidi müstikat.) Tüdrukud panid jalad risti, aga ei suutnud pilku ära pöörata. Kas see pidigi olema meie tulevik? Kuidas me küll hakkama saame? Millal karjumine lõpeb? Klassi ees seisis aga härra Katz, näol uskumatu naeratus, silmades sädemed, ja muudkui kommenteeris.

„Lapsed, vaadake, kui pirakas see on!” prahvatas ta. „Nagu mingi paganama keeglikuul.”

Härra Katz oli küll vähetootav sünnitusguru, kuid miski sünnitusvideost jäi siiski minuga aastateks. Hoolimata video jõhkra esteetikast, jagasin ma härra Katzi aukartust. Mulle oli avaldatud tõde: sünnitus *on* imetabane. Vahel julm, vahel šokeeriv, kuid imetabane. See, kuidas nii suur pea mahub läbi tupe ahta kanali, on nuputamisesanne, mis ajab segadusse ja hämmastab ka kõige küünilisemat vaatlejat. Kuid 16-aastase minu jaoks valmistas kõige suuremat peamurdmist küsimus, kas naised võivad sünnitada ka teistmoodi. Istudes, seistes, isegi rõõmsalt, naerdes? Mis toimus videos nähtud naisega – tema näoga, ta südame ja mõistusega – kehatu vulva kaadrist kõrgemal?

Aastad läksid mööda hägusalt virvarris, mis oli enamjaolt meeldivalt vaba paljunemiskaalutlustest, ning sünnitusmüsteriumile mõtlesin ma vaid põgusalt. Alles 25-aastase vastabiellununa hakkas mind vastupandamatult meelitama mõte saada oma otsekohe jutu ja punase habemega glasgow'lasest abikaasaga laps. Meil vedas ja eostamine toimus peaaegu uskuamatult kiiresti (ehk oli see algaja õnn?) ning ma nautisin rasedust sama mõnuga, millega olin seda enne vältinud. Lugesin raamatuid, kammisin internetti ja käisin kohusetundliku tulevase emana esimest korda sünnieelsetes – või nagu neid kutsuti, vanemaoskuse – tundides. Vanemaoskus kõlab nagu veider käsitöötund, midagi, mille leiab tänapäeval rahvaülikooli brošüürist kohe mesinduse, korvipunumise, kohvivalmistamise ja muu sarnase kõrvalt. Reaalsus oli veidi teistsugune. Meie sihtkoht: kohaliku sünnitusmaja keldrikorruse akendeta ruum täis teisi sama abituid ja pärani silmadega paare. Täpselt nagu aastaid tagasi härra Katzi klassis võtsime istet ja ootasime, et meiega tarkust jagataks.

Järgmised poolteist tundi pajatas lühikeste hõbedaste juuste ja ulakalt sädelevate silmadega vanem ämmaemand väga entusiastlikult, viibeldes ohjeldamatult statiividel seisvate plakatite poole. Emakas plakatil oli erepunane, põis sinine ja tupp õrnalt triibutatud roosa, kogu reproduktiivsüsteem kägaras nagu eksootiline keerdu mereelukas. Tunni jätkudes muutus toa kliima niiskelt troopiliseks ja kuna Šotimaal oli parajasti talv, hakkasid kõigi niisked villased riided aegamööda lõhnama nagu märg koer. Rida lööke beebilt tõi mulle okse kurku, pilt ahenes ja ma hakkasin toolilt maha vajuma.

Ma polnud kindlasti selliseks asjaks valmis. Pööritusele ja häbile järgnesid paanika ja kahtlused: kui ma ei saa isegi

vanemaoskusega hakkama, kuidas siis veel sünnitusvalude, sünnituse ja vältimatu keeglikuulihetkega?

Mu kahe tütre sünd mahtus spektri kahte äärmusesse: üks erakorraline keisrilõige pärast pikka ja rasket sünnitust ning teine nii ootamatult kiire kodusünnitus, et saime lapse kätte juba enne ämmaemanda saabumist. Kuidas said kaks sündi olla nii erinevad? Mulle tundus, et nende ainuke ühisnime-taja oli beebi, aga mõlemad sündmused olid viinud mind mu keha ja mõistuse võimete piirimaile. Tagantjärele tarkusele, vanemaoskusele ja isiklikule kogemusele vaatamata olin kui puuga pähe saanud. Kuidas see küll toimus? Kuidas jõuavad miljardid naised meeletult erinevaid radu pidi ühte sihtpunkti? Kas on kuidagi võimalik muuta neid teekondi rõõmsamaks ja rahuldust pakkuvamaks ja kas selliseid oskusi saab õppida või õpetada? Kui jah, kas mina võiksin õppida nii hämarat kunsti – mina, kellel peaaegu täielikult puuduvad praktilised oskused, kellel on katastroofiliselt halb silma ja käe koostöö ja kel halenaljakalt jääb puudu kainest mõistusest? Kõik need aastad tagasi sünnitusvideo vaatamisel tekkinud küsimused olid muutunud põletavateks, tõsisteks ja liikumapanevateks. Mu praegune töö televisioonis rahuldab mind iga päevaga üha vähem ning ma olin juba mõnda aega mõelnud ümberõppimisele, aga üsna hiljutise ajani oli vastumeelsus minna tagasi kooli ületanud huvi ämmaemandatöö vastu. Aga kui tütreid kasvasid suuremaks ja uus karjäär tundus järjest mõeldavam, siis tasakaal kaldus. Hakkasin mõtlema, et äkki, äkki on kusagil olemas paralleeluniversum, kus mina võiksin olla ämmaemand, kes aitab naistel säilitada raseduse ja sünnituse ajal eneseväärikuse (ega kahjusta nende vaagnapõhja).

Kohaliku ämmaemandakursuse vastuvõtukatse koosnes praktiliste oskuste demonstreerimisest ja intensiivsest psühho-

loogilisest survest (mis, nagu ma hiljem aru sain, oli suurepärane ettevalmistus tegelikuks ämmaemandatööks). Kaks õppejõudu juhatasid mind kabinetti ning küsisid rea küllaltki standardseid küsimusi, millele vastasin hõlpsalt. Oli meeldiv rääkida autonoomiast, innukast toetamisest ja jõustamisest nii vastuvõtlikule publikule. Käkitegu, mõtlesin ma, kui naised julgustavalt noogutasid. Ei tea, millest kõik nii sabinasse satuvad?

Siis aga muutus intervjuu toon kardinaalselt. Mind oli kardetud matemaatikatesti eest hoiatatud, aga miski poleks suutnud mind ette valmistada puhtakujuliseks hirmunooleks, mis läbis mu südant, kui intervjuueerijad palusid mul toanurgas asuva väikse laua taha istuda. Laual lebas paber tekstülesannetega matemaatilistest probleemidest, mis võivad ette tulla ämmaemanda igapäevatoos. Peaksin nüüd ära ütleva, et arvutamine pole kunagi olnud mu tugev külg. Oskasin vaevu arvutada, palju ma jootraha pean jätma, ja veel nüüdki toob iga ravimidoosi arvutamine mu kehale külma higi. Kontrollin kõik kaks või isegi kolm korda üle, eriti öövahetuse lõpus, kui isegi lihtsad tehted tunduvad juba nagu Nobeli auhinna vääriline astrofüüsika.

Sellegipoolest hingasin ma sügavalt sisse, panin pastaka paberile ja naeratasin, nagu alustaks ma iga päeva värskendava algebravõrrandikuuriga. Esimene õppetund algajale ämmaemandale: ämmaemandatöö on üks osa oskusi ja mustmiljon osa munade omamist. Tänapäevani usun ma, et minu vastuvõtt kooli oli vähem seotud arvutamisoskusega ja rohkem sellega, et suutsin kakskümmend minutit järjest järelevalve all arvutada, ilma et oleksin püksid täis lasknud.

Ämmaemandaõpilane Hazard: ta teebki seda

Minu esimene töökoht haigla sünnitusosakonnas algas öövahtusega. Sõitsin haigla parklasse, lülitasin mootori välja, istusin ja hoidsin hirmust kangena roolist kinni, jõllitades enda ees kõrguvat maja. Kuu ei paistnud, aga sünnitusosakonna akendest kumas kollakat valgust hommikumantlis suitsetavatele inimkobaratele ja hoone ise tundus meeletu energiaga sumisevat, justkui hiigelsuur östrogeenil toimiv generaator. Värisesin ja närisin hammastega põske, vaadates iga korruse akendest mööda tuiskavaid varje – mõni tiris enda järel hiigelsuuri palle, mõni kiirustas häirekellale vastama.

Loomulikult eelnes esimesele haiglavahetusele mitu tundi ranget ettevalmistust. Ei, ma polnud viimased paar nädalat enda märkmeid tuupides korranud sünnituse käiku ega ka harjutanud nukul või vaagnamaketil lapse ilmaletoomise võtteid. Küll aga olin ilmatuma kaua aega meiki teinud, lootes, et iga viimane kui põsepunatõmme ja lainerijoon varjavad kohutavat õudu, mis peitub nende all. Olin varemgi öö läbi üleval olnud, kuid polnud kunagi pidanud päästma kellegi elu või lappima rapitud nahka. Ma ei mõistnud, kuidas hakkama saada säärase üliinimlike vägitegudega ilma teatavate aineteta, mille mu mentorid oleksid tõenäoliselt hukka mõistnud.

(Vahepealne kogemus on mulle õpetanud, et jahmatavalt suur hulk meditsiinitöötajaid hüppavad hea meelega ainete väärkasutamise musta auku, kasutades kõiki kättesaadavaid vahendeid, et vastu töötada alalisele uimasusele, mida tekitavad vahetustega töö ja emotsionaalne kurnatus.)

Kuigi olen nüüd ekspert end legaalsete meeleolustjate (kohv) ja rahustitega (üks või mitu klaasi jääkülma valget veini) ise ravima, olenevalt millises tööädala punktis ma asun, ootasin esimest öövahetust paanilises segaduses. Kuidas ma üleval püsin? Kus ma söön? *Mida* ma söön? Teadsin, et peaksin saama kaheteist-ja-veerand-tunnises vahetuses kolm pausi, aga kas hommikusööki süüakse kell kümme, lõunat kell üks öösel ja õhtusööki kell kuus hommikul või hoopis vastupidi? Eelneval nädalal olin tundide kaupa pakkinud hiiglasuurt kotti erinevate korralikult suletud toidukarpide ja snäkkidega, mis sobiks kõikide isude ja aegade kombinatsioonide ja järjestustega. Igaüks, kes oleks tol õhtul näinud mind tassimas kotti täis energia-batoone, praeriisi, puuviljasalatit ja peekonikrõpse, oleks arvanud, et lähen haiglasse pikaks ajaks patsiendina, mitte üheks vahetuseks õpilasena.

Hiivasin kotti üle öla ja möödusin haigla sissepääsu juures kükitava raseda naise kujust, tolle munakujuline kõht läikis ja kumas isegi pimedas ning ta ilmetu nägu vaatas mulle järele, kui läksin läbi pöörduste edasi töötajate riietusruumi poole.

Mõnes mõttes on sünnitusosakond suur tasakaalustaja: kui suurtel üritustel soovitatakse inimestel närvide rahustamiseks kõiki paljana ette kujutada, siis riietusruumis näebki paanikas algaja medõde kõiki oma kolleege sõna otseses mõttes alasti. Osakonnaõde, kes sinuga õiendas ja su nutma ajas? Tal on nädalapäevanimiga aluspüksid. Abiline, kes sind noomis, et

sa sidusid prügikotile sõlme peale, mitte ei teinud „õisikut”? Vohav bikiinipiirkond ja pitsilised stringid, mis ei jäta palju ettekujutusruumi. Vaatlesin enne esimest vahetust kappide vahel seistes erinevas alastusastmes naise – erineva suuruse, kujuga, mõnel telluliit, mõni sale, mõnel laitmatult sile ja pea peale kammitud hobusesaba, mõni sassis juustega, justkui oleks teda läbi heki tiritud – ja ütlesin endale: *nad on lihtsalt naised nagu sinagi. Nad pole teistsugused. Kõik pidid kusagilt alustama. Kõik läheb hästi.*

Enesekindlus ei kestnud kaua. Sõelusin ukse juures hunnikus olevaid riideid ja sain aru, et alles on vaid XXL- ja XXXL-suurused. Kindlasti on kaks last jätnud mu kehale kustumatu märgi, aga mul pole vaja vormiriiet, mis võiks pool haiglapersonali ühte püksisäärde mahutada. Oli peaaegu ime, et leidsin lõpuks ühe komplekti, mis polnud vere- ega tindiplekke täis; tõmbasin telgisuuruse särki selga ja sidusin pükste krook-paela tihedalt ümber piha kinni.

Peegli ette oli kogunenud kobar naisi, kes sädistas lõbusalt deodorandi- ja lõhnaõlipilves. Seisin nende selja taga ja piidlesin enda peegelpilti, nähes välja täpselt nii kloun, nagu end sisemiselt tundsin. Supersuured püksid lohisesid vastu maad järel ja pluusi V-kaelus ulatus piisavalt sügavale, et uudishimulikult vaatajad võisid näha mu hallikaks tõmbunud „töörinnahoidjat”. Kell peegli kohal oli 19.22; mu vahetus pidi algama 19.30, niisiis polnud aega oma esimest piinlikku tsirkusenumbrit edasi lükata. Panin nimesildi rinda – ämmaemandaõpilane Hazard* – ja krimpsutasin nägu, oodates vältimatuid nalju, mida mu „ohtlik” nimi kogu uue karjääri jooksul tootma hakkab. (Kuigi pean tunnistama, et järgnevate aastate

* Hazard – oht, risk (ingl k).

jooksul kuulutasin vahel unesegases deliiriumis palatisse astudes: „Ämmaemand Hazard, kas tohib tuppe astuda?“)

Kõndisin ämmaemandate pundi sabas läbi haiglakoridoride labürindi ja sõitsin liftiga ülespoole, kuni kostis väsinud „trill” tähistamaks meie jõudmist sünnitusosakonda neljandal korrusel. Liftis mokalaata pidanud seltskond valgus väiksesse fua-jeesse, kus oli seinal kolm lagunevat plakatit rinnaga toitmisest ning nende alla pargitud ratastool, mille käepideme küljes rippus silt „PALAT 68 – ÄRA VÕTA”. Ämmaemandad pöörasid paremale, liikudes käratseva klatšist ja juukselakist koosneva parvena läbi topeltuste. Lipsasin nende järel läbi juba sulguvate uste, nagu sõitnuksin jänest. Seespool peegeldus läikivatelt ustelt külm valgus, õhk tundus siin kuidagi hõredam, selles oli tunda mõrkjat desinfitseerija ja vere lõhna. Hingasin sügavalt sisse ja järgnesin „punkrisse”, mis oli saanud nime selle järgi, et kõik sünnitamisega seotud plaanid said alguse ruumi kitsast ja akendeta sisemusest. Üks sein oli täis käsitsi kirjutatud silte vahetuste muutuste, ametiühingukoosolekute ja 1970ndate muusikaõhtute kohta, vastasseinas oli aga kaks markeritahvli, kus kirjas osakonna kõigi sünnitajate nimed ning iga naise edenemise kodeeritud kirjeldus. Iga vahetuse algul kogunesid ämmaemandad punkrisse ja ootasid, et vanemämmaemand – sünnitusosakonna vanemõde – patsiendid ära jaotaks. See on loterii, mis määrab, kas järgmised kaksteist ja veerand tundi on hinge sandistav visa töö, mis lõppeb opisaalis, või rõõmurikas teekond kerge ja eufoorilise sünnini, pärast mida tänulik paarike sulle rõõmupisarais hüvastijätuks viipab.

Tänase õhtu öde oli pikk, lühikeste leekivpunaste juuste ja pika kongus ninaga. Ta piidles ülalt alla oma alluvaid – üheksa ämmaemandat ja üks hirmust kange õpilane – ja uuesti tahvli,

pannes vaimus paika patsiente ja töötajaid, enne kui käsud välja haugatas.

„Palat kolm, para üks, kolmekümne kaheksas nädal, esimese tüüpi diabeetik, kuus sentimeetrit avanenud, väärseis ... Luisa.” Õde noogutas peaga ukse juures istuva ämmaemanda poole, kes ropendas täpselt nii kõvasti, et me kõik kuulsime, ja astus punkrist palat number kolme suunas teele.

„Palat number kuus, prim, tähtjast kaksteist päeva üle, esilekutsumine, kõrge kehamassiindeks, läbikukkunud epiduraal, lapsel vatsakestevaheseina defekt, kaks sentimeetrit, saab Syntocinoni ... Jenny.” Noor, läikiva ja väga pingul hobuse-sabaga ämmaemand tõusis püsti ja paiskus uksest välja nagu dessantväelane, kes end lennukist vaenlase tagalasse kukutab.

Mis keelt nad küll pruukisid? Sinule, armas lugeja, on abiks sõnaseletusloend raamatu lõpus, mis peaks aitama žargoonis orienteeruda – kiire pilk ja võiksidki end tavalisest palatiringist läbi bluffida. Minu – värisevate jalgadega värskelt pressitud ämmaemandaõpilase Hazardi – jaoks aga olid need sõnad nagu kurtidele kõrvadele. Sain enam-vähem aru sõnast „prim” (esmasünnitaja erialaslängis) ja „para üks” (ühe lapse ema), aga vahepealne sõnamõll oli täiesti arusaamatu. Sellele kogemusele eelnenud kolm kuud klassiruumis olid keskendunud ainult õpiku järgi „normaalsele”: terved naised, lõpuni kantud rasedus ja lihtne sünnitus – tegelikult täiesti ebatavaline, nagu peagi selgeks sai. Mu süda tagus rinnus, kui kuulasin jätkuvat nimekirja, kus iga patsient oli aina keerulisem. „Taastuv, para kolm, erakorraline keiser, 1,4 liitrit verekaotust.” „Kõrge riskiga, para null pluss kaks, kaksikud, neljas päev, sepsis.” „Palat number kolmteist, 28. nädalal surnultsünd.” Kas siin haiglas olid kõik inimesed patoloogilised? Kas oli üldse keegi, kes tuli haiglasse,

lihtsalt valutas mõne tunni ja surus vagiinast beebi välja, ilma et kaotanuks poolt ringluses olnud verest, olnud silmini ravimeid täis pumbatud või mõlemat? Keerukate sündide ja komplikatsioonide litaania muudkui jätkus ja mina kujutasin ette, kuidas kõnnin tagasi parklasse ja sõidan koju, kus abikaasa parajasti lapsi vannist välja kupatab, nende tumedad märjad lokid on põskedele kleepunud, nahk pehme ja seebilõhnaline. Võiksin kõigele otsekohe punkti panna, võiksin öelda, et muutsin meelt, ja nad armastaksid mind ikkagi ja oleksid lihtsalt õnnelikud, et emme uneajaks koju tuli.

„Ja sinu nimi on ...?” Mul võttis hetke aega, et aru saada, et õe küsimus oli mõeldud mulle. Ta ilmvõimatult pikk nina sihtis minu poole ja ta mõõtis mind hävitava pilguga pealaest jalatalalani: võõras nägu, suu hirmust kõver, naeruväärsetes riietes ja kiiskavates kingades, mille säravvalged tallad polnud veel vere ja alkoholi vikerkaareloikudes ristitud.

„Ämmaamandaõpilane,” piiksusin ma. „Kuueks nädalaks.”

„Keegi ei öelnud mulle, et sa tuled. Pagana tavaline. Mis kursusel sa õpid?”

„Esimesel,” vastasin. Õe nägu oli valulik. Ilmselgelt olin ma andnud vale vastuse. Ta pööras tahvli poole ja otsis silmadega patsienti, kes jaksaks kanda mu oskamatuse koormat.

„Palat number neli,” otsustas ta viimaks. „Para üks, 39 nädalat ja kuus päeva, spontaanne sünnitus, täisavatus ...”

Okei, võib-olla saan ma sellega hakkama, mõtlesin endamisi. Naisel on üks laps juba sünnitatud, ainult päev on puudu 40 nädalast ja ta hakkas ise sünnitama ning on täisavatuses ilma ravimite või sekkumiseta. Kui mul veab, on laps juba enne minu tuppa jõudmist päral. Võib-olla ma ikkagi ei lähe koju.

„... ja tal on genitaaltüükad.”